

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพเยาวชนของชาติ เพราะในปัจจุบันนี้มีผลการศึกษาค้นคว้ามากมายที่สนับสนุนและชี้บ่งว่า การพัฒนาคุณภาพของประชากรจำเป็นจะต้อง เน้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งมีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ทั้งนี้เพราะช่วงอายุนี้เป็นช่วงวิกฤติของชีวิตมนุษย์ ผลของการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในระยะแรกของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานของพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และบุคลิกภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2523: 5) การที่จะตอบสนองต่อความสำคัญของพัฒนาการในช่วงระยะแรกของชีวิตเด็กและเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพของประชากร การอบรมเลี้ยงดูเด็กจึง เป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างบิดา มารดา และสังคมส่วนรวม รวมทั้งรัฐบาลก็ต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือด้วย

หน่วยงานที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กในช่วงอายุก่อนเข้าเรียนปัจจุบันนี้มีทั้งหมด ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานในสังกัดที่จัดคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมสามัญศึกษา (กองการศึกษาพิเศษ) กรมการฝึกหัดครู กรมการศาสนา
2. กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานในสังกัดที่จัดคือ กรมการพัฒนาชุมชนกรมประชาสงเคราะห์ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เทศบาลเมืองพัทยา

3. กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานที่จัดคือ กรมอนามัย
4. ศูนย์สุขวิทยาจิต
5. ทบวงมหาวิทยาลัย
6. สำนักงานอนามัยกรุงเทพมหานคร
7. สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528: 1-28)

เห็นว่าหน่วยงานที่มีเค้กระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในความควบคุมมากที่สุดคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีเค้กร้อยละ 42.75 ของเค้ทั้งหมดที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น และจากทุกเขตการศึกษาทั่วประเทศจะมีมากที่สุดใกรุงเทพมหานคร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526: 20)

ความระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา พ.ศ.2531 ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติอยู่นั้น โดยมีเวลาเรียนต่อเนื่อง 3 ปี โดยกำหนดดังนี้

- เค้ที่มีอายุ 3-4 ขวบ เรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1
- เค้ที่มีอายุ 4-5 ขวบ เรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 2
- เค้ที่มีอายุ 5-6 ขวบ เรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 3

ส่วนคำว่า "ระดับปฐมวัย" นั้น หมายถึง ระดับอายุของเค้ระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งอยู่ในวัยก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ (มีนา สุวรรณโณภาส 2527: 10) และการใช้คำนี้ก็นิยมนำคำว่า "ปฐมวัย" ไปรวมกับคำอื่น เช่น การศึกษาระดับปฐมวัย หรือครูปฐมวัย เป็นต้น ซึ่งการศึกษาระดับปฐมวัยก็เป็นการปูพื้นฐานการศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการในค่านร่างกาย สังคม สติปัญญา และอารมณ์สำหรับเค้วัย 3-6 ปี ให้ความพร้อมที่จะเข้าศึกษาและรับความรู้ด้านวิชาการในระดับประถมศึกษาหรือคำว่าครูปฐมวัย

หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนเด็กอายุ 3-6 ปี ในโรงเรียนหรือห้องเรียนระดับปฐมวัย
(เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล 2526: 1-5)

สำหรับหลักการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาชั้นนี้ แม้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาปฐมวัยหลาย ๆ ท่าน เช่น พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และคณะ (2523: 3) ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า เด็กปฐมวัยหรือเด็กระดับอนุบาลเป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว สมควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้เจริญงอกงาม ด้านความคิดมากกว่าการฝึกความจำ และไม่ควรเน้นการอ่านออกเขียนได้ค้ำย เพราะกิจกรรมดังกล่าวยากเกินไป และอยู่เหนือความสามารถของเด็กอนุบาลที่มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ยังไม่พร้อม การให้การศึกษาแก่เด็กวัยนี้ควร เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ก่อนเข้าในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะรับการเรียนรู้ในระดับสูง ๆ ขึ้นไป นอกจากนี้ กิติยวดี บุญชื่อ และคณะ (2523: 32-41) ยังได้สรุปข้อค้นพบจากการท้าวิจัยเรื่องการทดลองสอนชั้นอนุบาลว่า การสอนในระดับปฐมวัย ควรมุ่งเน้นการฝึกความพร้อม ส่งเสริมพัฒนาการเสริมสร้างและปลูกฝังทัศนคติที่จำเป็นมากกว่ามุ่งเน้นด้านวิชาการ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในปัจจุบันเพราะจะเป็นการสูญเปล่า เนื่องจากเด็กที่ผ่านอนุบาลมาแล้วอ่านออก เขียนได้ คิดเลขได้ พอมาเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก็จะต้องเสียเวลาเรียนซ้ำ ทบทวนใหม่อีก อันอาจมีผลทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่กระตือรือร้นต่อการเรียนเท่าที่ควร แค่นั้นทางปฏิบัติจริง ๆ นั้น วาสิ ปรุ่งสิงห์ (2524: 126) พบว่ากิจกรรมที่พบมากที่สุดคือในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นเนื้อหาวิชาการ ด้านทักษะทาง คณิตศาสตร์ ภาษาและวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการอ่าน เขียน และคิดเลขที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก

1. ผู้ปกครองต้องการให้ลูกเก่งตั้งแต่ยังเล็ก
2. นโยบายของโรงเรียนต้องการเน้นให้เด็กเก่งทางวิชาการเพื่อเป็นที่ชื่นชมของผู้ปกครอง และเพื่อเด็กจะได้สอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้ แล้วทางโรงเรียนจะได้มีผู้นิยมนำบุตรหลานมาฝากเข้าเรียนมากยิ่งขึ้น

3. เป็นนโยบายของโรงเรียนที่รับเด็กเข้าเรียนก่อนในชั้นประถมปีที่ 1 โดยสอบคัดเลือกเด็กที่สามารถทำข้อสอบที่เน้นการอ่าน เขียน และคิคเลขของโรงเรียนได้ (วารสาร ปฐมสิงห์ 2524 : 135-137)

ความขัดแย้งกันระหว่างหลักการและการปฏิบัตินี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงที่สุดคือ ผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ ผู้จัดการ และครูใหญ่ของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ดำเนินการและความคุมนโยบายในการดำเนินงานทั้งหมดและนอกจากนั้น การตลาดสินค้าและบริการสำหรับเด็กก่อนวัยนั้นมีลักษณะพิเศษกว่าตลาดสินค้าและบริการอื่นตรงที่ว่า ผู้ประกอบการจะต้องมีจรรยาบรรณ และจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมสูง (สมศักดิ์ หงส์ไพศาลวิวัฒน์ 2528 : 22) เพราะสถานศึกษาที่จัดโดยเอกชนนั้นมีลักษณะการบริหารสถานศึกษาเหล่านี้คือ การบริหารส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของเจ้าของโรงเรียน แต่อีกส่วนหนึ่งก็จะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ทางราชการวางไว้ (วารสาร ทองสวัสดิ์ 2528 : 342) ดังนั้นการดำเนินการจึงต้องใช้แนวคิดของการตลาดเพื่อสังคมมาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง เพราะจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประโยชน์อย่างแท้จริง และจะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กไทยให้สมบูรณ์ได้ การประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเด็กจึงเป็นเรื่องของการรับผิดชอบต่อสังคมที่สำคัญยิ่ง เด็กไทยจะมีพัฒนาการทุกด้านที่สมบูรณ์ได้ ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสินค้าและบริการที่เด็กได้รับว่าจะมีคุณภาพเพียงใด ซึ่งคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในการมุ่งถึงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ พวงทอง ไสยวรรณ (2524 : 3) โทกกล่าวไว้ว่า คุณภาพของการศึกษาจะดีเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงเรียนในหลายลักษณะ เช่น การจัดการเรียนการสอนให้สนองและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ การมีอาคารเรียนและสิ่งแวดลอมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การมีครูที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นต้น และถ้าการจัดการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากเพียงใดก็จะส่งผลต่อการผลิต คือ ทักษะนักเรียนมากเพียงนั้น ถึงแม้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ทำการวิจัยเพื่อจัดระดับมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนราษฎร์สายสามัญ ปี พ.ศ. 2523-2524 โดยศึกษาจากองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษา 5 ประการคือ อาคารสถานที่และอุปกรณ์

การบริหารบุคคล การบริหารโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียน กับชุมชน แคมเปญวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านมา 5 ปีแล้ว นอกจากนั้นการทำวิจัยครั้งนั้นก็ได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งถึงการจัดการเรียนการสอนในค่าน แนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัด ประสบการณ์ นโยบายการจัดการศึกษาและค่าขวัญประจำโรงเรียน หนังสือ และแบบฝึกเตรียมความพร้อม การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา และไม่ได้ศึกษาถึงการจัดบรรยากาศในโรงเรียน อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับผู้ปกครอง กิจกรรมนักเรียนและบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้วย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียน เอกชน ในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและสร้างเสริมความเข้าใจอันดีและถูกต้องระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัย รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อาจจะ เป็นข้อมูลที่ เป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. โรงเรียนเอกชนที่ศึกษา คือ โรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่เปิดสอน

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เฉพาะชั้นอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล และโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล โดยเป็นโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น

2. ชั้นเรียนที่ศึกษา คือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 เท่านั้น สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 1 นั้นไม่ได้ศึกษาเนื่องจากโรงเรียนใดจะจัดให้มีชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือไม่ก็ได้ และในการจัดการเรียนการสอนของชั้นนี้ไม่มีหลักสูตร หรือแนวการจัดประสบการณ์ที่จะใช้เป็นแนวทางหรือหลักในการจัดเลย โรงเรียนใดที่จัดให้มีชั้นอนุบาลปีที่ 1 จึงจัดกิจกรรมแบบใดก็ได้ จึงทำให้ยากแก่การศึกษา

คำจำกัดความ

1. สภาพการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยคำนึงถึง

- 1.1 การจัดอาคารสถานที่และครุภัณฑ์
- 1.2 แนวการจัดประสบการณ์
- 1.3 นโยบายการจัดการเรียนการสอน
- 1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.5 สื่อการเรียนการสอน
- 1.6 การวัดและประเมินผล
- 1.7 การนิเทศการสอน
- 1.8 กิจกรรมนักเรียนและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการ

เรียนการสอน ได้แก่ บุคลากร กิจกรรมนักเรียน และบริการต่าง ๆ สำหรับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ซึ่งสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานครนี้เป็นสภาพการจัดการเรียนการสอนจากการสำรวจของผู้วิจัย และจากการรับรู้ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และพี่เลี้ยง

2. ระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่จัดให้เด็กอายุตั้งแต่

3-6 ขวบ โดยยึดตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาดังนี้

เด็กอายุ 3 ปีบริบูรณ์ - 4 ปี เรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1

เด็กอายุ 4 ปีบริบูรณ์ - 5 ปี เรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 2

เด็กอายุ 5 ปีบริบูรณ์ - 6 ปี เรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 3

3. โรงเรียนเอกชน หมายถึง สถานศึกษาประเภทสามัญที่บุคคลจัดการให้การศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีแก่นักเรียน และอยู่ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

4. แนวการจักประสมการณ หมายถึง หลักสูตรที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็ก อายุ 4-6 ขวบ แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับจึงไม่เรียกว่า หลักสูตร แต่เรียกว่า แนวการจักประสมการณแทน

5. แผนการจักประสมการณ หมายถึง แผนการสอนที่ได้นำเนื้อหาสาระสำคัญจากแนวการจักประสมการณมาบูรณาการเป็นรายสัปดาห์ เพื่อเป็นแนวทางที่ครูจะใช้ในการนำไปสอนเด็ก อายุ 4-6 ขวบ และทำเป็นบันทึกกิจกรรมประจำวันด้วย ส่วนใหญ่แผนการสอน ประกอบด้วย เนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรม สื่อการเรียน การประเมินผล

6. โรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาแบ่งขนาดตามจำนวนนักเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

6.1 โรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาขนาดเล็ก คือโรงเรียนที่มีเด็กระดับก่อนประถมศึกษาตั้งแต่ 80 คนลงไป

6.2 โรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาขนาดกลาง คือโรงเรียนที่มีเด็กระดับก่อนประถมศึกษาตั้งแต่ 81 - 120 คน

6.3 โรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาขนาดใหญ่ คือโรงเรียนที่มีเด็กระดับก่อนประถมศึกษาตั้งแต่ 121 คนขึ้นไป (เบญจา แสงมณี 2528 : 26)

7. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 3-6 ขวบ

ข้อตกลงเบื้องต้น

แบบสำรวจได้สร้างขึ้นตามเกณฑ์จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานในโรงเรียนอนุบาลเอกชน พ.ศ. 2531 และผลงานวิจัยของ ควงพร ชินสมบุญม์ เรื่อง การสร้างเกณฑ์ประเมินโรงเรียนอนุบาล รวมทั้ง การวิจัยเพื่อจัดระดับมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนราษฎร์สายสามัญ พ.ศ. 2523 - 2524 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และในบางข้อผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินเอง ถือว่าการประเมินของผู้วิจัยเชื่อถือได้ เพราะผู้วิจัยมีความรู้และประสบการณ์ในด้านการศึกษาปฐมวัย และผู้วิจัยยังได้มีการฝึกฝน ทดลองใช้แบบสำรวจก่อนที่จะนำแบบสำรวจไปใช้จริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน
2. เป็นประโยชน์สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่จะได้ใช้ข้อมูลในการหาแนวทางเพื่อการควบคุม ดูแล และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานครต่อไป
3. เป็นแนวทางให้ ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้ปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและถูกต้องระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง